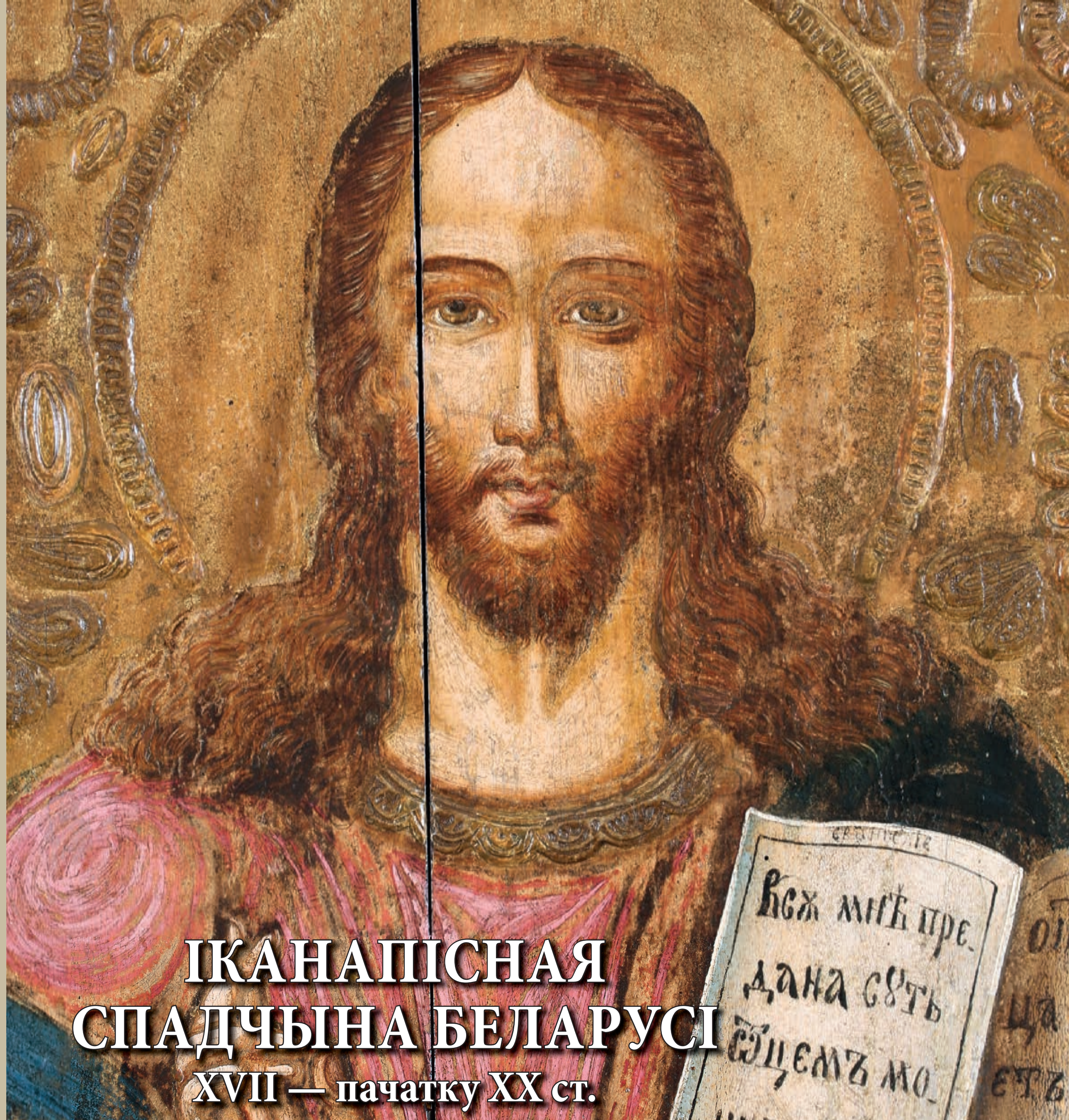
НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ
МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ІКАНАПІСНАЯ СПАДЧЫНА БЕЛАРУСІ

XVII — пачатку XX ст.

Помнікі са збору Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ІКАНАПІСНАЯ СПАДЧЫНА БЕЛАРУСІ
XVII — пачатку XX ст.

Помнікі са збору
Нацыянальнага гістарычнага музея
Рэспублікі Беларусь

Иконописное наследие Беларуси
XVII — начала XX в.

Памятники из собрания
Национального исторического музея
Республики Беларусь

Icon-Painting Heritage of Belarus
of the 17th — early 20th Centuries

Artifacts from the collection
of the National Historical Museum
of the Republic of Belarus

Мінск
Кнігазбор
2019

УДК 75.046.3(476):27-526(083.824)
ББК 25.14(4Беи)
И42

Укладанне і прадмова
Галіны Флікоп-Світы

Фота *Юрыя Маісеева*
Мікалая Новікава
Уладзіміра Суцягіна

Пераклад на англійскую мову
Алега Леуса
Кацярыны Казачонак
Наталлі Трус
Яўгеніі Івановай

ISBN 978-985-7227-23-5

«Іканапісная спадчына Беларусі XVII — пачатку XX ст. Помнікі са збору Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь» — выставачны праект галоўнага музея Беларусі. Усяго на выставе экспануецца 69 твораў. Прадстаўленыя іконы і алтарныя карціны даюць уяўленне пра развіццё сакральнага жывапісу на беларускіх землях за працяглы перыяд: ад першай паловы XVII да першай трэці XX ст. Дэманструемыя помнікі належаць да розных хрысціянскіх канфесій: праваслаўя, каталіцтва, уніяцтва і старaабраднiцтва. Акрамя храмавых абразоў на выставе прадстаўлена вялікая група твораў, прызначаных для размяшчэння ў дамах для хатняй малітвы.

Найбольш раннія іконы — «Багародзіца Адзігітрыя» (іл. 1) і «Хрышчэнне ў Іардане» (іл. 2) — датуюцца першай паловай XVII ст. Яны сведчаць пра панаванне ў той час у беларускім жывапісе маньерызму. Названы багародзічны абраз з'яўляецца адным са знакавых помнікаў у калекцыі музея, бо на ім увасоблены тыя рысы, якія істотна адрозніваюць беларускую іканапісную традыцыю ад сакральнага мастацтва суседзяў — Расіі і Польшчы. Гаворка ідзе пра раслінны арнамент на фоне іконы, які выразаўся або ляпіўся па ляўкасе.

Такі спосаб аздобы беларускіх ікон назіраецца на помніках пачынаючы з XVI ст. Але менавіта на пачатак XVII ст. акрамя рэльефнага дэкору склаліся і іншыя мясцовыя асаблівасці — імкненне да рэчаіснасці, што назіраецца ў перадачы аб'ёму праз святлоценявую мадэліроўку; індывідуалізацыя абліччаў, этнаграфізм у адлюстраванні мясцовых тыпажоў, архітэктуры, прадметаў побыту.

Гэтыя ж рысы прасочваюцца і ў больш позніх творах, бо ў беларускім іканапісе яны праіснавалі да пачатку XIX ст., пакуль мясцовая традыцыя пад уплывам розных фактараў не пачала распадацца. У XVIII ст. у рэчышчы стылю барока разьбяны арнамент ускладняецца, робіцца больш мудрагелістым і пышным. Гэта выразна бачна на падпісаным абразе з г. Бешанковічы Віцебскай вобласці «Успенне Багародзіцы» 1730-х гг. (іл. 3).

Акрамя дошкі ў якасці жывапіснай асновы ў гэты ж час шырока выкарыстоўвалася палатно, што датычыцца перш за ўсё алтарных карцін і працэсійных ікон для каталіцкіх і ўніяцкіх храмаў. Цікавай спадчынай XVIII ст. з'яўляюцца два двухбаковыя абразы на палатне (іл. 10–11). Адзін з іх мае дарчы надпіс з датай стварэння, імем данатара і назвай паселішча, для храма якога ён быў выкананы — у 1789 г. заказаў яго Васіль Сак для царквы ў в. Мірацічы (Навагрудскі р-н Гродзенскай вобл., іл. 11). Пісаліся ў той жа перыяд і абразы на металічнай пласціне, пра што сведчаць два парныя помнікі (іл. 14, 15), якія паходзяць яшчэ з даваенных калекцый Беларускага дзяржаўнага музея, спадкаемцам якога выступае Нацыянальны гістарычны музей Рэспублікі Беларусь.

Яскравым прыкладам жывапісу XVIII ст. з'яўляецца твор з Магілёўшчыны «Божая Маці Жыровіцкая» (іл. 12). Дадзены абраз — гэта спіс цудадзейнай багародзічнай іконкі, якая знаходзіцца ў праваслаўным (пазней ён стаў уніяцкім, а потым зноў праваслаўным) манастыры ў паселішчы Жыровічы (Слонімскі р-н Гродзенскай вобл.). Гэта адна з найбольш славутых хрысціянскіх святыняў беларускай зямлі, якая здаўна шануецца як цудадзейная, а ў 1730 г., калі Жыровіцкі манастыр дзейнічаў як уніяцкі (грэка-каталіцкі), яна, паводле каталіцкай традыцыі, была каранавана папскімі каронамі. У храмах і музеях Беларусі захаваліся спісы з гэтай святыні, большасць з якіх зроблена ў XVIII ст. Прадстаўлены на выставе помнік — адзін з іх. У экспазіцыі таксама змешчаны і даволі рэдкага сюжэту абраз, які распавядае пра цудоўнае ўзнікненне абраза «Божая Маці Жыровіцкая» (іл. 13). Паводле падання, ікона з'явілася на дрэве, дзе была знойдзена пастушкамі. Такія абразы, якія выступаюць свайго роду ілюстрацыяй да легенды, сустракаюцца даволі рэдка, і збольшага яны пісаліся ў XIX ст. Да гэтага ж часу і належыць згаданы твор, паходжанне якога, на жаль, не вядома.

У сакральным жывапісе XIX ст., з аднаго боку, працягваецца традыцыя папярэдняй эпохі, што назіраецца ў рэалістычнай, але пры гэтым крыху наіўнай трактоўцы вобразаў, выкарыстанні разьбяных фонаў (у абразах на дошках), захаванні ранейшых кампазіцыйных схем. А з іншага боку — у гэты перыяд з'яўляецца вельмі шмат твораў, напісаных не іканапісцамі, а прафесійнымі жы-

вапісцамі, якія атрымалі акадэмічную мастацкую падрыхтоўку. Прыкладам першай плыні можа служыць абраз «Троіца Новазапаветная» (іл. 17) з паўднёвай часткі Беларусі, прыклалам другой — «Божая Маці Бялыніцкая» (іл. 62) з ваколіцаў Быхава (Магілёўская вобл.), якая, што вынікае з надпісу на абразе, была створана ў 1891 г. П. Гарытнавым («П. Горитновъ»).

Асобная група твораў на выставе прадстаўлена хатнімі іконамі: яны прызначаліся не для храмаў, а для дамашняй малітвы (іл. 32–61). Хатнія абразы — цікавая мастацкая і культурна-этнаграфічная з'ява, якая на беларускіх землях склалася, па ўсёй верагоднасці, у другой палове XIX ст. Для такіх абразоў уласцівы, як правіла, наіў і падкрэсленая дэкаратыўнасць, свабодная трактоўка пэўных сюжэтаў. Асноўны арэал распаўсюджання такіх твораў — Магілёўская губерня (цяпер тэрыторыі Магілёўскай і Гомельскай абласцей). Тут жа з канца XVIII і да пачатку XX ст. існаваў і вядомы іканапісны асяродак — в. Бабічы (цяпер у Чачэрскім р-не Гомельскай вобл.). З прадстаўленых на выставе помнікаў да бабіцкай іканапіснай спадчыны належаць і хатнія, і храмавыя іконы: «Св. Юрый Змеяборац», «Тайная Вячэра», «Каранаванне Багародзіцы», «Ісус Хрыстос Пантакратар», «Божая Маці Казанская» (іл. 24–28). Для гэтых твораў уласцівы кантрасны каларыт, дынамічны мазок і экспрэсія, характэрныя бялільныя дэкаратыўныя элементы і пазнавальнае ружовае адценне.

Месцам стварэння іншых народных абразоў, для якіх уласціва наяўнасць стылізаваных кветак на палях, магла быць не толькі Магілёўская, але і суседняя з ёй Чарнігаўская губерня (Украіна), адкуль яны прывозіліся на нашыя тэрыторыі. У беларускім мастацтвазнаўстве іх называюць гомельскімі (па асноўным арэале бытавання — Гомельская вобласць), ва ўкраінскім — чарнігаўскімі. Для такіх абразоў быў уласцівы свой іканаграфічны рэпертуар. Так, сярод народных абразоў «з ружамі» (назавем іх так па іх асноўнай мастацкай асаблівасці — наяўнасці стылізаваных кветак) часцей за ўсё сустракаюцца «Св. Мікалай», «Божая Маці Трохручыца», «Божая Маці Пачаеўская», «Божая Маці Казанская», «Святая пакутніца Варвара» (іл. 31–33, 41–43, 47, 52–54, 56, 58).

Для вялікай групы хатніх абразоў месца іх стварэння пакуль не ўстаноўлена, аднак найбольш верагодна, што пісаліся яны ў тых паселішчах, якія зараз уваходзяць у склад Магілёўскай вобласці, бо менавіта тут яны сустракаюцца найчасцей. Яны ў адрозненне ад вышэй ахарактарызаваных груп ікон менш дэкаратыўныя: тут няма стылізаваных кветак або арнаментаў на фонах, няма тут, як у бабіцкіх абразах, яскравага кантрасту, аднак кампазіцыя і іканаграфія такіх твораў вельмі адметная (іл. 34–37).

Асобная група помнікаў, прадстаўленых на выставе, з'яўляецца спадчынай веткаўскай іканапіснай школы (іл. 64–69), якая сфарміравалася ў г. Ветцы (Гомельская вобл.) і навакольных слабодах у канцы XVIII ст. і праіснавала ажно да пачатку XX ст. Горад Ветка ўзнік як паселішча старабраднікаў — уцекачоў з суседняй Маскоўскай дзяржавы, дзе ў 1650–1660-я гг. праводзіліся рэформы

патрыярхам Ніканам пры падтрымцы цара Аляксея Міхайлавіча, што прывяло да царкоўнага расколу, бо вялікая частка праваслаўнага насельніцтва адмовілася прыняць новаўвядзенні і трымалася сваіх ранейшых абрадаў. Супраць непакорлівых вернікаў, якіх сталі называць раскольнікамі або стараабраднікамі, пачаліся рэпрэсіі, што і змусіла іх уцякаць, у тым ліку і на беларускія землі, у той час — Вялікае Княства Літоўскае. Адным з паселішчаў, заснаваных старaабраднікамі, была Ветка. Тут існавалі іканапісныя майстэрні, дзе выпрацаваўся свой выразны стыль, для вызначэння якога ў мастацтвазнаўстве ўкараніўся і адпаведны тэрмін «веткаўская школа». Абразы гэтай школы спалучылі ў сабе рысы яраслаўска-кастрамской іконы XVII ст., бо менавіта з гэтага рэгіёна старaабраднікі заснавалі паселішча Ветку, і мясцовага жывапісу XVIII–XIX стст. з уласцівымі яму рысамі тагачасных мастацкіх стыляў: з канца XVIII да першай трэці XIX ст. — барока, пазней — класіцызму. Такім чынам, з аднаго боку, веткаўская традыцыя істотна адрозніваецца ад уласнабеларускай іканапіснай традыцый таго часу і дазваляе праз параўнанне помнікаў больш яскрава зразумець сутнасць кожнай з іх, а з другога боку — яе існаванне звязана з нашымі землямі і з’яўляецца часткай нашай гісторыі.

Найбольш познім помнікам сярод экспануемых з’яўляецца «Божая Маці Адзігітрыя» (іл. 63), якая была напісана на шкле, відавочна, у 1920–1930-я гг. у Заходняй Беларусі, якая ў міжваенны перыяд была ў складзе Польшчы. На ўсходняй частцы Беларусі, якая ў той час была савецкай, развіццё сакральнага мастацтва спынілася, бо надышоў перыяд атэізму. Большасць абразоў у зборы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь паступала ад прыватных асобаў, якія ў савецкі час пазбаўляліся ад забароненых, крамольных рэчаў; частка прадметаў была канфіскавана пад час спробы нелегальнага вывазу за мяжу. Таму іх паходжанне невядомае.

Гэтая выстава — першая маштабная прэзентацыя калекцыі іканапісу Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь.

Рэстаўрацыю і кансервацыю абразоў ажыццявілі: Юлія Дранец, Аляксандр Лагуновіч-Чарапко, Аляксей Пуцінцаў, Ларыса Брагілеўская, Яўгенія Калініна.

«Иконописное наследие Беларуси XVII — начала XX в. Памятники из собрания Национального исторического музея Республики Беларусь» — выставочный проект главного музея Беларуси. Всего на выставке экспонируется 69 произведений. Данные иконы и алтарные картины дают представление о развитии сакральной живописи на белорусских землях за длительный период: от первой половины XVII до первой трети XX в. Демонстрируемые памятники принадлежат к разным христианским конфессиям: православию, католичеству, униатству и старообрядчеству. Кроме храмовых икон на выставке представлена большая группа произведений, предназначенных для размещения в домах.

Наиболее ранние иконы — «Богородица Одигитрия» (ил. 1) и «Крещение в Иордане» (ил. 2) — датируются первой половиной XVII в. Они свидетельствуют о господстве в то время в белорусской живописи маньеризма. Названная богородичная икона является одним из знаковых памятников в коллекции музея, так как в ней воплощены те черты, которые существенно отличают белорусскую иконописную традицию от сакрального искусства соседей — России и Польши. Речь идет о

растительном орнаменте на фоне иконы, который вырезался или лепился по левкасу. Такой способ украшения белорусских икон наблюдается на памятниках начиная с XVI в. Но именно на начало XVII в. кроме рельефного декора сложились и другие местные особенности — стремление к действительности, что наблюдается в передаче объема через светотеневую моделировку; индивидуализация обликов, этнографичность в отражении местных типажей, архитектуры, предметов быта.

Эти же черты прослеживаются и в более поздних произведениях, так как в белорусской иконописи они просуществовали до начала XIX в., пока местная традиция под влиянием различных факторов не начала распадаться. В XVIII в. в русле стиля барокко резной орнамент усложняется, становится более причудливым и пышным. Это отчетливо видно на подписанной иконе из г. Бешенковичи Витебской области «Успение Богородицы» 1730-х гг. (ил. 3).

Кроме доски в качестве живописной основы в это же время широко использовался холст, что касается прежде всего алтарных картин и процессиональных икон для католических и униатских храмов. Интересным наследием XVIII в. являются две двухсторонние иконы на холсте (ил. 10–11). Одна из них имеет вкладную надпись с датой создания, именем донатора и названием поселения, для храма которого она была исполнена, — в 1789 г. заказал её Василий Сак для церкви в д. Миратичи (Новогрудский р-н Гродненской обл., ил. 11). Писались в тот же период и иконы на металлической пластине, о чем свидетельствуют два парных памятника (ил. 14, 15), происходящие еще из довоенных коллекций Белорусского государственного музея, наследником которого выступает Национальный исторический музей Республики Беларусь.

Ярким примером живописи XVIII в. является произведение с Могилевщины «Божья Матерь Жировичская» (ил. 12). Данная икона — это список чудотворной богородичной иконки, которая находится в православном (позже он стал униатским, а потом снова православным) монастыре в поселке Жировичи (Слонимский р-н Гродненской обл.). Это одна из наиболее знаменитых христианских святынь белорусской земли, которая издавна почитается как чудотворная, а в 1730 г., когда Жировичский монастырь действовал как униатский (греко-католический), она, по католической традиции, была коронована папскими коронами. В храмах и музеях Беларуси сохранились списки с этой святыни, большинство из которых сделано в XVIII в. Представленный на выставке памятник — один из них. В экспозиции также помещена и довольно редкая сюжетная икона, рассказывающая о чудесном возникновении иконы «Божьей Матери Жировичской» (ил. 13). По преданию, она появилась на дереве, где была найдена пастушками. Такие иконы, выступающие своего рода иллюстрацией к легенде, встречаются довольно редко, и чаще всего они писались в XIX в. К этому же времени и принадлежит упомянутое произведение, происхождение которого, к сожалению, не известно.

В сакральной живописи XIX в., с одной стороны, продолжается традиция предыдущей эпохи, что наблюдается в реалистичной, но при этом

немного наивной трактовке образов, использовании резных фонов (в иконах на досках), сохранении прежних композиционных схем. А с другой стороны — в этот период появляется очень много произведений, написанных не иконописцами, а профессиональными живописцами, получившими академическую художественную подготовку. Примером первого течения может служить икона «Троица Новозаветная» (ил. 17) из южной части Беларуси, примером второй — «Божья Матерь Белыничская» (ил. 62) из окрестностей г. Быхова (Могилевская обл.), которая, что следует из надписи на иконе, была создана в 1891 г. П. Горитновым («П. Горитновъ»).

Отдельная группа произведений на выставке представлена домашними иконами: они предназначались не для храмов, а для домашней молитвы (ил. 32–61). Домашние иконы — интересное художественное и культурно-этнографическое явление, которое на белорусских землях сложилось, по всей вероятности, во второй половине XIX в. Для таких икон свойственны, как правило, наив и подчеркнутая декоративность, свободная трактовка определенных сюжетов. Основной ареал распространения таких произведений — Могилевская губерния (ныне территории Могилевской и Гомельской областей). Здесь же с конца XVIII и до начала XX в. существовал известный иконописный центр — д. Бабичи (ныне в Чечерском р-не Гомельской обл.). Из представленных на выставке памятников к бабичскому иконописному наследию принадлежат и домашние, и храмовые иконы: «Св. Георгий Победоносец», «Тайная вечеря», «Коронация Богородицы», «Иисус Христос Вседержитель», «Божья Матерь Казанская» (ил. 24–28). Для этих произведений свойственны контрастный колорит, динамичный мазок и экспрессия, характерны белильные декоративные элементы и узнаваемый розовый оттенок.

Местом создания других народных икон, для которых характерно наличие стилизованных цветов на полях, могла быть не только Могилевская, но и соседняя с ней Черниговская губерния (Украина), откуда они привозились на наши территории. В белорусском искусствоведении их называют гомельскими (по основному ареалу бытования — Гомельская область), в украинском — черниговскими. Для таких икон был свойственен свой иконографический репертуар. Так, среди народных икон «с розами» (назовем их так по их основной художественной особенности — наличию стилизованных цветов) чаще всего встречаются «Св. Николай», «Богородица Троеручица», «Богородица Почаевская», «Богородица Казанская», «Святая великомученица Варвара» (ил. 31–33, 41–43, 47, 52–54, 56, 58).

Для большой группы домашних икон место их создания пока не установлено, однако наиболее вероятно, что писались они в тех поселениях, которые сейчас входят в состав Могилевской области, так как именно здесь они встречаются чаще всего. Они в отличие от выше охарактеризованных групп икон менее декоративны: здесь нет стилизованных цветов или орнаментов на фонах, нет здесь, как в бабичских иконах, яркого контраста, однако композиция и иконография таких произведений весьма примечательна (ил. 34–37).

Отдельная группа памятников, представленных на выставке, является наследием ветковской иконописной школы (ил. 64–69), которая сформировалась в г. Ветке (Гомельская обл.) и окрестных слободах в конце XVIII в. и просуществовала вплоть до начала XX в. Город Ветка возник как поселение старообрядцев — беженцев из соседнего Московского государства, где в 1650–1660-е гг. проводились реформы патриархом Никоном при поддержке царя Алексея Михайловича, что привело к церковному расколу, так как большая часть православного населения отказалась принять нововведения и держалась своих прежних обрядов. Против непокорных верующих, которых стали называть раскольниками или старообрядцами, начались репрессии, что и заставило их бежать, в том числе и на белорусские земли, в то время — Великое Княжество Литовское. Одним из поселений, основанных старообрядцами, была Ветка. Здесь существовали иконописные мастерские, где выработался свой выразительный стиль, для определения которого в искусствоведении внедрился и соответствующий термин «ветковская школа». Иконы этой школы соединили в себе черты ярославско-костромской иконы XVII в., ведь именно из этого региона старообрядцы основали поселение Ветку, и местной живописи XVIII–XIX вв. с присущими ему чертами художественных стилей того времени: с конца XVIII до первой трети XIX в. — барокко, позже — классицизм. Таким образом, с одной стороны, ветковская традиция существенно отличается от собственнобелорусской иконописной традиции этого периода и позволяет через сравнение памятников более ярко понять суть каждой из них, а с другой стороны — ее существование связано с нашими землями и является частью нашей истории.

Наиболее поздним памятником среди экспонируемых является «Богородица Одигитрия» (ил. 63), которая была написана на стекле, очевидно, в 1920–1930-е гг. в Западной Беларуси, которая в межвоенный период была в составе Польши. В восточной части Беларуси, которая в то время была советской, развитие сакрального искусства прекратилось, так как наступил период атеизма. Большинство икон в собрании Национального исторического музея Республики Беларусь поступало от частных лиц, которые в советское время избавлялись от запрещенных, крамольных вещей; часть предметов была изъята во время попытки нелегального вывоза за границу. Поэтому их происхождение неизвестно.

Данная выставка — первая масштабная презентация коллекции иконописи Национального исторического музея Республики Беларусь.

Реставрацию и консервацию икон осуществили: Юлия Дранец, Александр Лагунович-Черепко, Алексей Путинцев, Лариса Брагилевская, Евгения Калинина.

«***Icon-Painting Heritage of Belarus of the 17th — early 20th Centuries. Artifacts from the collection of the National Historical Museum of the Republic of Belarus***» is the exhibition of the principal museum of Belarus. There are 69 works at the exhibition. Presented icons and altar paintings give an idea about the development of sacred art on the Belarusian territory over a long period: from the first half of the 17th century until the early 20th century. Demonstrated artifacts belong to different Christian denominations: Orthodox, Catholic, Uniate Church and Old Believers. The exhibition represents the temple icons and a large group of works intended to be placed in houses for home prayer.

The most ancient icons are «Virgin Hodegetria» (pic. 1) and «Baptism in the Jordan River» (pic. 2) — dated in the first half of 17th century. They show the supremacy of Mannerism in Belarusian icon-painting. These icons are some of the most significant artifacts in the museum's collection. There are features that significantly distinguish Belarusian icon-painting tradition of the sacred art. These traits are different

from our neighbors — Russia and Poland. We are talking about the floral ornament on background of the icon, which was cut or shaped on the gesso. This way of icon decorating in Belarus can be seen from the 16th century. At the beginning of the 17th century, there are other local features had developed — pursuance of reality, which is observed in the transmission of volume through lights and darks modeling; individualization of the figures; ethnographic character in the depiction of local places, architecture, household items.

The same features existed till the beginning of the 19th century until this local tradition was disintegrated under the influence of various factors. In the 17th century the Baroque style became more complicated and beautiful. We can see the changes in the «Dormition of Virgin Mary» icon (1730s) (pic. 3) from the Beshankovichy town of Vitsebsk Region.

Fabric was also used in icon-painting. There were altar paintings and processual icons made of fabric in Catholic and Uniate churches. Bilateral icons of fabric are interesting heritage of the 17th century (pics. 10–11). One of them has inscriptions with the date of its creation, name of the contributor and the name of the settlement. This icon was made by order of Vasil Sak in 1789 for the church in the village Miratsichy (Navahrudak District, Hrodna Region, pic. 11). There were also icons made of metal as seen on pictures № 14 and № 15 (belong to the pre-war collections of the Belarusian State Museum, now the National Historical Museum of the Republic of Belarus).

The «Our Lady of Zhyrovichy» icon (pic. 12) is a striking example of icon-painting of the 17th century. This icon is a copy of the miraculous Our Lady icon, which is located in the Orthodox (later it became Uniate, and then again Orthodox) monastery in the village of Zhyrovichy (Slonim District, Hrodna Region). This is one of the most famous Christian relics of the Belarusian land, which has long been revered as miraculous. In 1730, when Zhyrovichy Monastery belong to Uniate church, Bishop of Rome has crowned the icon, according to Catholic tradition. The churches and museums of Belarus have preserved copies of this icon, most of which were made in the 17th century. The museum's icon is one of them. The exhibition also displays quite rare icon that tells the miraculous origin of the «Our Lady of Zhyrovichy» icon (pic. 13). According to a legend, it was found on a tree by shepherds. Such icons, that depict a legend, are rare ones. Most of them were made in the 19th century. Unfortunately, the origin of this icon is unknown.

Sacred art prospered in the 19th century. On the one hand, the tradition of the previous time continued, which is observed in a realistic, but slightly naive manner in images depicting, using of carved backgrounds (for icons on wood), and presenting of the old compositional schemes. On the other hand, a lot of works not only produced by iconographers, but also by professional artists with academic artistic education. The example of the first direction is the «Trinity of the New Testament» (pic. 17) icon from the south of Belarus. The second direction example is

«Our Lady of Bialynichy» (pic. 62) from the Bykhau town (Mahiliou Region), which was created in 1891 by P. Harytnau.

The exhibition also presents the domestic icons: they are not intended for churches, only for homes (pics. 32–61). Domestic icons are an interesting artistic and cultural-ethnographic phenomenon in the second half of 19th century. These icons have general traits: naivety, decorativeness and free interpretation of certain subjects. Home icons were mainly spread in Mahiliou Province (now the territory of Mahiliou and Homiel Regions). At the end of 17th until the beginning of the 20th century, there was the Babichy village (now the Chachersk District of Homiel Region) known as a famous icon-painting place. The exhibition presents the Babichy iconographic heritage (domestic and temple icons): «St. George the Dragon Slayer», «Last Supper», «Coronation of the Virgin», «Christ Pantocrator», «Our Lady of Kazan» (pics. 24–28). These works are distinct in contrasting color, dynamic strokes and expression, bleaching decorative elements and pink hue.

Not only the Mahiliou Province could be the place of peculiar icons with floral ornament. Chernihiv Province (Ukraine) could also be a place from where the icons were brought to our territory. In Belarusian art history they are known as Homiel icons (because of the main place of its manufacture), but in the Ukrainian art study call them Chernihiv icons. Such icons had their own iconographic repertoire. There are icons with «roses» (we call them so because of their main artistic features — the presence of stylized flowers): «Saint Nicholas», «Virgin of the Three Hands», «Our Lady of Pochayiv», «Our Lady of Kazan», «Saint Martyr Barbara» (pics. 31–33, 41–43, 47, 52–54, 56, 58).

The place of their creation has not been established for a large group of home icons, but it is most likely that they were painted in the settlements that are now part of the Mahiliou Region (here they are most often found). Such icons are less decorative: there is no stylized flower or ornamental designs on backgrounds and no bright contrast. However, the composition and the iconography of such works are very distinctive (pics. 34–37).

A separate group of icons, presented at the exhibition, is Vietka icon-painting school (pics. 64–69), which was formed in the Vietka town (Homiel Region) and surroundins in the late 17th century and existed until the early 20th century. The Vietka town emerged as a settlement of Old Believers – refugees from the neighboring Moscow Principality, where in 1650–1660s were reforms conducted by Patriarch Nikon of Moscow with the support of Tsar Aleksey Mikhailovich. These reforms led to a split in the church, as the majority of the Orthodox population refused to accept innovations. Repressions against the unsubmissive believers, which were called schismatics or Old Believers and made them flee to the Belarusian lands, at that time the Grand Duchy of Lithuania. Here, in Vietka, icon-painting workshops developed their own distinct style. Over time, the term «Viet-

ka school» appeared in art history and became very famous. Icons of this school combined the features of Yaroslavl-Kostroma icons of the 17th century (because Old Believers were coming from that area and there they founded the settlement of Vietka) and local painting of the 17th — 19th centuries with its inherent features of the artistic styles: the end of 18th century to the first third of the 19th century — Baroque, later — Classicism. Thus, on the one hand, Vietka traditions differ significantly from Belarusian icon-painting features of that time, on the other hand, Vietka icon school is tied to our lands and history.

The «Virgin Hodegetria» icon (pic. 63) is the most recent work of art among the exhibited artifacts. It was painted on the glass, apparently in 1920–1930s in Western Belarus; that was a part of Poland in the interwar period. On the eastern part of Belarus, which at that time was Soviet, the development of sacred art stopped because of the period of atheism. Most of the icons in the collection of the National Historical Museum of the Republic of Belarus came from individuals, which in Soviet times got rid of prohibited things; part of the items were confiscated while attempting to illegally export abroad. So, their origin is unknown.

This exhibition is the first significant presentation of the icon collection of the National Historical Museum of the Republic of Belarus.

Restoration and conservation of icons was made by Yuliya Dranets, Aliaksandr Lahunovich-Charapko, Aliaksey Putsintsau, Larysa Brahileuskaya, Yauheniya Kalinina.

Маці Божая Адзігітрыя

Першая палова XVII ст. Дрэва, тэмпера; 95×85,4 см. Паходжанне невядомае.

Богородица Одигитрия

Первая половина XVII в. Дерево, темпера; 95×85,4 см. Происхождение неизвестно.

Virgin Hodegetria

First half of the 17th century. Wood, tempera; 95×85,4 cm. Unknown origin.

Хрышчэнне ў Іардане

Першая палова XVII ст. Дошка, тэмпера; 57×46,5 см. З даваенных збораў Беларускага дзяржаўнага музея.

Крещение в Иордане

Первая половина XVII в. Доска, темпера; 57×46,5 см.
Из довоенных коллекций Белорусского государственного музея.

Baptism in the Jordan River

First half of the 17th century. Wood, tempera; 57×46,5 cm.
The pre-war collections of the Belarusian State Museum.

Успенне

1730-я гг. Дрэва, тэмпера; 137×84 см. Паступіў з г. Бешанковічы Віцебскай вобл.

Успение

1730-е гг. Дерево, темпера; 137×84 см.
Поступила из г. Бешенковичи Витебской обл.

Dormition of Virgin Mary

1730s. Wood, tempera; 137×84 cm.
Came from Beshankovichy town, Vitsebsk Region.

Спас Нерукатворны

XVIII ст. Дрэва, тэмпера; 33×60 см. З даваенных збораў Беларускага дзяржаўнага музея.

Спас Нерукотворный

XVIII в. Дерево, темпера; 33×60 см.
Из довоенных коллекций Белорусского государственного музея.

The Savior the Vernicle

18th century. Wood, tempera; 33×60 cm.
The pre-war collections of the Belarusian State Museum.

Кляймо з Царскай брамы з выявай Багародзіцы

XVIII ст. Дрэва, тэмпера; 24×19 см. Паходжанне невядомае, дар ад жыхара г. Мінска.

Клеймо с Царских врат с изображением Богородицы

XVIII в. Дерево, темпера; 24×19 см.
Происхождение неизвестно, дар от жителя г. Минска.

Sealing mark of Royal Doors with the image of Virgin Mary

18th century. Wood, tempera; 24×19 cm.
Unknown origin, the gift from the citizen of Minsk.

Сабор Міхаіла Арханёла

XVIII ст. Дрэва, алей; 92×80 см. Паходжанне невядомае.

Собор Михаила Архангела

XVIII в. Дерево, масло; 92×80 см. Происхождение неизвестно.

Synaxis of the Archangel Michael

18th century. Wood, oil; 92×80 cm. Unknown origin.

Кляймо з Царскай брамы з выявай Арханёла Гаўрыіла

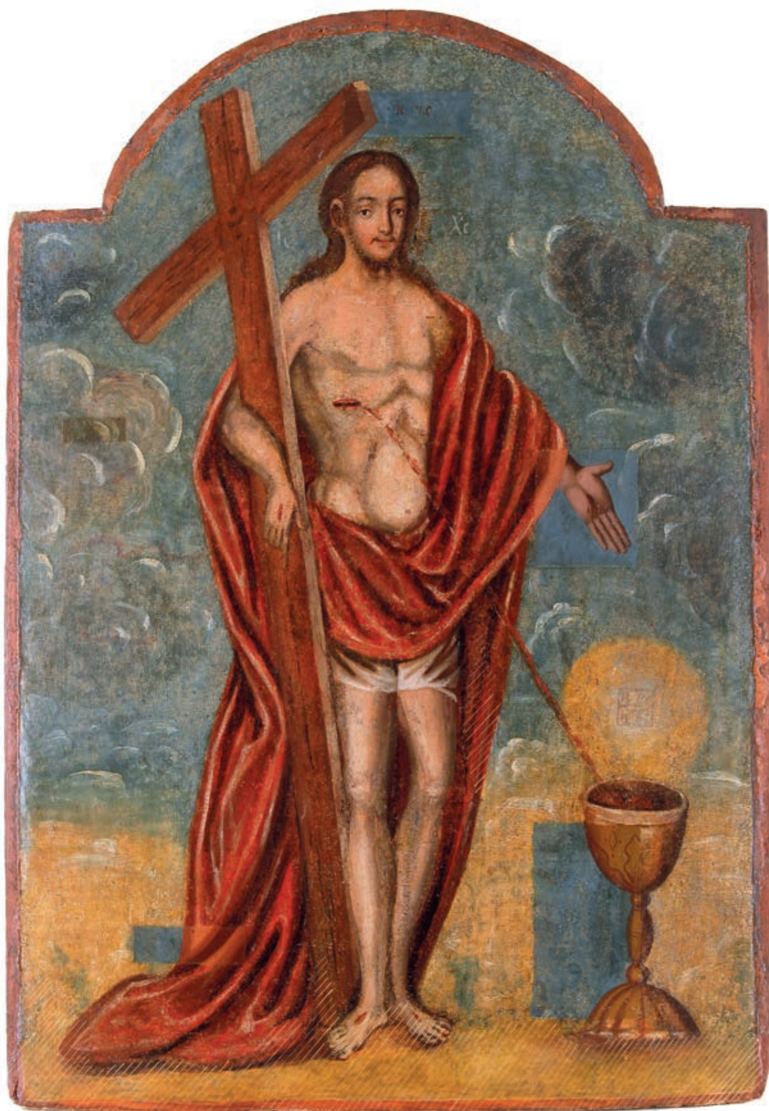
XVIII ст. Дрэва, алей, тэмпера; 31,9×27,5 см. Паходзіць з в. Беліца Лідскага р-на Гродзенскай вобл., з калекцыі мастака Яўгена Куліка.

Клеймо с Царских врат с изображением Архангела Гавриила

XVIII в. Дерево, масло, темпера; 31,9×27,5 см.
Происходит из д. Белица Лидского р-на Гродненской обл.,
из коллекции художника Евгения Кулика.

Sealing mark of Royal Doors with the image of Archangel Gabriel

18th century. Wood, oil, tempera; 31,9×27,5 cm.
The origin from Village of Belitsa, Lida District, Hrodna Region,
the collection of painter Yauhen Kulik.

Кроў Хрыстова

XVIII ст. Дрэва, алей; 85,7×61,2 см. Паходжанне невядомае.

Кровь Христова

XVIII в. Дерево, масло; 85,7×61,2 см. Происхождение неизвестно.

Blood of Christ

18th century. Wood, oil; 85,7×61,2 cm. Unknown origin.

Божая Маці ля калыскі

Другая палова XVIII ст. Дрэва, алей; 64,5×46,1 см. Паходзіць з Магілёўскай вобл.

Богородица у колыбели

Вторая половина XVIII в. Дерево, масло; 64,5×46,1 см. Происходит из Могилевской обл.

Virgin Mary at the Cradle

Second half of the 18th century. Wood, oil; 64,5×46,1 cm. The origin from Mahiliou Region.

Працэсійны абраз: «Святы Антоній Падуанскі; Божая Маці Ружанцовая са святым Дамінікам і святой Розай Лімскай»

Другая палова XVIII ст. Палатно, алей; 74,4×59,8 см. Паходжанне невядомае, з калекцыі мастака Яўгена Куліка.

Процессионная икона: «Святой Антоний Падуанский; Богородица Розария со святым Домиником и святой Розой Лимской»

Вторая половина XVIII в. Холст, масло; 74,4×59,8 см.
Происхождение неизвестно, из коллекции художника Евгения Кулика.

Processual icon: «St. Anthony of Padua; Virgin Mary with St. Dominic and St. Rose of Lima»

Second half of the 18th century. Oil, canvas; 74,4×59,8 cm.
Unknown origin, the collection of painter Yauhen Kulik.

Працэсійны абраз: «Божая Маці Васількаўская; святы Іосіф»

1789 г. Палатно, алей; 72×58 см. З в. Мірацічы (паступіў з в. Валеўка) Навагрудскага р-на Гродзенскай вобл.

Процессионная икона: «Богородица Васильковская; святой Иосиф»

1789 г. Холст, масло; 72×58 см.
Из д. Миратичи (поступил из д. Валевка) Новогрудского р-на Гродненской обл.

Processual icon: «Our Lady of Wasilkow; St. Joseph»

1789. Oil, canvas; 72×58 cm.
Village of Valeuka, (came from village of Miratsichy) Navahrudak District, Hrodna Region.

Божая Маці Жыровіцкая

XVIII ст. Палатно, алей; 94,3×66 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица Жировичская

XVIII в. Холст, масло; 94,3×66 см. Происходит из Могилевщины.

Our Lady of Zhyrovichy

18th century. Oil, canvas; 94,3x66 cm. The origin from Mahiliou Region.

З’яўленне Жыровіцкай Божай Маці

XIX ст. Палатно, алей; 46,5×38 см. Паходжанне невядомае.

Явление Жировичской Божьей Матери

XIX в. Холст, масло; 46,5×38 см.
Происхождение неизвестно.

The Appearance of Our Lady of Zhyrovichy

19th century. Oil, canvas; 46,5×38 cm.
Unknown origin.

З'яўленне Хрыста невядомаму святому

Канец XVIII — пачатак XIX ст. Жалезная пласціна, алей; рама: дрэва, разьба, ляўкас, пазалота; 62,6×44,7 см.
З даваенных збораў Беларускага дзяржаўнага музея.

Явление Христа неизвестному святому

Конец XVIII — начало XIX в. Железная пластина, масло;
рама: дерево, резьба, левкас, позолота; 62,6×44,7 см.
Из довоенных коллекций Белорусского государственного музея.

The Appearance of Christ before the Unknown Saint

End of the 18th — beginning of the 19th centuries.
Iron plate, oil; frame: wood, carving, gesso, gilding; 62,6×44,7 cm.
The pre-war collections of the Belarusian State Museum.

З'яўленне Хрыста невядомаму святому

Канец XVIII — пачатак XIX ст. Жалезная пласціна, алей; рама: дрэва, разьба, ляўкас, пазалота; 61,9×42,4 см.
З даваенных збораў Беларускага дзяржаўнага музея.

Явление Христа неизвестному святому

Конец XVIII — начало XIX в. Железная пластина, масло;
рама: дерево, резьба, левкас, позолота; 61,9×42,4 см.
Из довоенных коллекций Белорусского государственного музея.

Appearance of Christ before the Unknown Saint

End of the 18th — beginning of the 19th centuries.
Iron plate, oil; frame: wood, carving, gesso, gilding; 61,9×42,4 cm.
The pre-war collections of the Belarusian State Museum.

Хрыстос з прыладамі пакутаў

XVIII ст. Палатно, алей; 49,4×56,5 см. Са збораў Віленскага беларускага гісторыка-этнаграфічнага музея імя Івана Луцкевіча.

Христос с орудиями страстей («Спас недреманное око»)

XVIII в. Холст, масло; 49,4×56,5 см.
Из собраний Виленского белорусского
историко-этнографического музея имени Ивана Луцкевича.

Jesus Christ with the Instruments of the Passion («The Saviour of the Unsleeping Eye»)

18th century. Oil, canvas; 49,4×56,5 cm.
From the collection of Ivan Luckevich
Belarusian Historical Ethnographic Museum in Vilnia/Vilnius.

Троіца Новазапаветная

Канец XVIII — пачатак XIX ст. Палатно, алей; 43,5×37,5 см. З поўдня Беларусі.

Троица Новозаветная

Конец XVIII — начало XIX в. Холст, масло; 43,5×37,5 см. С юга Беларуси.

Trinity of the New Testament

End of the 18th — beginning of the 19th centuries. Oil, canvas; 43,5×37,5 cm. From the south of Belarus.

Пакроў

Канец XVIII ст. Палатно, алей; 72×54,5 см. Набыты ў жыхара в. Рабавічы Слаўгарадскага р-на Магілёўскай вобл.

Покров

Конец XVIII в. Холст, масло; 72×54,5 см.
Приобретена у жителя д. Рябовичи Славгородского р-на Могилевской обл.

Intercession

End of the 18th century. Oil, canvas; 72×54,5 cm.
Purchased from a resident of Rabavichy village, Slauharad District, Mahiliou Region.

Святы Мікалай

XIX ст. Дрэва, алей; 91×61 см. Паходжанне невядомае, набыты ў жыхара г. Мінска.

Святой Николай

XIX в. Дерево, масло; 91×61 см.
Происхождение неизвестно, приобретена у жителя г. Минска.

Saint Nicholas

19th century. Wood, oil; 91×61 cm.
Unknown origin, purchased from a resident of Minsk.

Хрыстос бласлаўляе дзяцей

XIX ст. Дрэва, алей; 34,6×24,4 см. Паходжанне невядомае.

Христос благословляет детей

XIX в. Дерево, масло; 34,6×24,4 см. Происхождение неизвестно.

Christ Blesses the Children

19th century. Wood, oil; 34,6×24,4 cm. Unknown origin.

Каранаванне Багародзіцы

Канец XVIII ст. Дрэва, алей; 35,6×30 см. Паходжанне невядомае.

Коронация Богородицы

Конец XVIII в. Дерево, масло; 35,6×30 см. Происхождение неизвестно.

Coronation of the Virgin

End of the 18th century. Wood, oil; 35,6×30 cm. Unknown origin.

Святое Сямейства («Святы Іосіф з Каліша»)

XIX ст. Палатно, алей; 33,8×28,9 см. Са збораў Мінскага царкоўна-археалагічнага музея.

Святое Семейство («Святой Иосиф из Калиша»)

XIX в. Холст, масло; 33,8×28,9 см.
Из собраний Минского церковно-археологического музея.

The Holy Family («St. Joseph of Kalisz»)

19th century. Oil, canvas; 33,8×28,9 cm.
From the collection of the Minsk Church Archaeological Museum.

Нясенне Крыжа («Хрыстос Барамельскі»)

XIX ст. Дрэва, палатно, алей; 34,3×26 см. Перададзены з Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Несение Креста («Христос Боремельский»)

XIX в. Дерево, холст, масло; 34,3×26 см.
Передан из Белорусского государственного музея истории Великой Отечественной войны.

Christ Carrying the Cross («Christ of Boremel»)

19th century. Wood, oil, canvas; 34,3×26 cm.
From the Belarusian State Museum of the History of the Great Patriotic War.

Ісус Хрыстос Пантакратар

Канец XVIII — XIX ст.; бабіцкая школа. Дрэва, алей; 68,5×58,7 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Иисус Христос Вседержитель

Конец XVIII — XIX в.; бабичская школа. Дерево, масло; 68,5×58,7 см. Происходит с Могилевщины.

Christ Pantacrator

End of the 18th — 19th centuries; Babichy school. Wood, oil; 68,5×58,7 cm. The origin from Mahiliou Region.

Каранаванне Багародзіцы

XVIII–XIX стст.; бабіцкая школа. Дрэва, алей; 73×54 см. Набыты ў жыхара Вілейскага р-на Мінскай вобл.

Коронация Богородицы

XVIII–XIX вв.; бабичская школа. Дерево, масло; 73×54 см. Приобретен у жителя Вилейского р-на Минской обл.

Coronation of the Virgin

18th — 19th centuries; Babichy school. Wood, oil; 73×54 cm. Purchased from a resident of Vileyka District of Minsk Region.

Святы Юрый Змеяборац

XIX ст.; бабіцкая школа. Дрэва, алей; 41×31,2 см. Дар жыхароў г. п. Рудзенск Пухавіцкага р-на Мінскай вобл.

Святой Георгий Победоносец

XIX в.; бабичская школа. Дерево, масло; 41×31,2 см.
Дар жителей г. п. Руденск Пуховичского р-на Минской обл.

St. George The Dragon Slayer

19th century; Babichy school. Wood, oil; 41×31,2 cm.
The gift of residents of Rudziensk, Pukhavichy District, Minsk Region.

Божая Маці Казанская

XIX — пачатак XX ст.; бабіцкая школа. Дрэва, алей; 27,5×24,5 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица Казанская

XIX — начало XX в.; бабичская школа. Дерево, масло; 27,5×24,5 см. Происходит с Могилевщины.

Our Lady of Kazan

19th — beginning of the 20th century; Babichy school. Wood, oil; 27,5×24,5 cm. The origin from Mahiliou Region.

Тайная Вячэра

XIX ст.; бабіцкая школа. Дрэва, алей; 57×46,6 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Тайная Вечеря

XIX в.; бабичская школа. Дерево, масло; 57×46,6 см. Происходит с Могилевщины.

Last Supper

19th century; Babichy school. Wood, oil; 57×46,6 cm. The origin from Mahiliou Region.

Святая Троіца Старазапаветная

XIX ст. Дрэва, яечная тэмпера; 44×39 см. Паходжанне невядомае.

Святая Троица Ветхозаветная

XIX в. Дерево, яичная темпера; 44×39 см. Происхождение неизвестно.

Trinity of the Old Testament

19th century. Wood, egg tempera; 44×39 cm. Unknown origin.

Святыя пакутнікі Флор і Лаўр

Сярэдзіна XIX ст. Дрэва, алей, тэмпера; 35,8×37,4 см. Паходжанне невядомае, з калекцыі мастака Яўгена Куліка.

Святые мученики Флор и Лавр

Середина XIX в. Дерево, масло, темпера; 35,8×37,4 см.
Происхождение неизвестно, из коллекции художника Евгения Кулика.

Saint Martyrs Florus and Laurus

Middle of the 19th century. Wood, oil, tempera; 35,8×37,4 cm.
Unknown origin, the collection of painter Yauhen Kulik.

Дэісус

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 70×51,8 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Деисус

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 70×51,8 см. Происходит с Могилевщины.

Deesis

19th — early 20th century. Wood, oil; 70×51,8 cm. The origin from Mahiliou Region.

Ісус Хрыстос Пантакратар

XIX ст. Дрэва, алей; 49,5×39,6 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Иисус Христос Вседержитель

XIX в. Дерево, масло; 49,5×39,6 см. Происходит с Могилевщины.

Christ Pantocrator

19th century. Wood, oil; 49,5×39,6 cm. The origin from Mahiliou Region.

Ісус Хрыстос Пантакратар

XIX ст. Дрэва, алей; 35,5×26,2 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Иисус Христос Вседержитель

XIX в. Дерево, масло; 35,5×26,2 см. Происходит с Могилевщины.

Christ Pantacrator

19th century. Wood, oil; 35,5×26,2 cm. The origin from Mahiliou Region.

Ісус Хрыстос сярод Бога-Айца, Святога Духа і двух херувімаў

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 52,8×43,3 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Иисус Христос среди Бога-Отца, Святого Духа и двух херувимов

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 52,8×43,3 см. Происходит с Могилевщины.

Jesus Christ with God the Father, the Holy Spirit and two Cherubim

19th — early 20th century. Wood, oil; 52,8×43,3 cm. The origin from Mahiliou Region.

Ісус Хрыстос з крыжам

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 44,3×36 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Иисус Христос с крестом

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 44,3×36 см. Происходит с Могилевщины.

Jesus Christ Carrying the Cross

19th — early 20th century. Wood, oil; 44,3×36 cm. The origin from Mahiliou Region.

Троіца Новазапаветная

XIX ст. Дрэва, алей; 52×43 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Троица Новозаветная

XIX в. Дерево, масло; 52×43 см. Происходит с Могилевщины.

Trinity of the New Testament

19th century. Wood, oil; 52×43 cm. The origin from Mahiliou Region.

Саваоф

XIX ст. Дрэва, алей; 47,9×42,1 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Саваоф

XIX в. Дерево, масло; 47,9×42,1 см. Происходит с Могилевщины.

Sabaoth

19th century. Wood, oil; 47,9×42,1 cm. The origin from Mahiliou Region.

Каранаванне Багародзіцы

Канец XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 52,5×42,5 см. Набыты ў жыхара в. Лынтупы Пастаўскага р-на Віцебскай вобл.

Коронация Богородицы

Конец XIX — начало XX в. Дерево, масло; 52,5×42,5 см.
Приобретена у жителя д. Лынтупы Поставского р-на Витебской обл.

Coronation of the Virgin

End of 19th — early 20th century. Wood, oil; 52,5×42×5 cm.
Purchased from a resident of Lyntupy village, Pastavy District, Vitsebsk Region.

Каранаванне Багародзіцы

XIX ст. Дрэва, яечная тэмпера; 49×40 см. Паходжанне невядомае, дар ад жыхара г. Мінска.

Коронация Богородицы

XIX в. Дерево, яичная темпера; 49×40 см.
Происхождение неизвестно, дар от жителя г. Минска.

Coronation of the Virgin

19th century. Wood, egg tempera; 49×40 cm.
Unknown origin, donated by a resident of Minsk.

Божая Маці Адзігітрыя

XIX ст. Дрэва, алей; 39,6×29,8 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица Одигитрия

XIX в. Дерево, масло; 39,6×29,8 см. Происходит с Могилевщины.

Virgin Hodegetria

19th century. Wood, oil; 39,6×29,8 cm. The origin from Mahiliou Region.

Божая Маці Адзігітрыя

XIX ст. Дрэва, алей; 53,2×43,3 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица Одигитрия

XIX в. Дерево, масло; 53,2×43,3 см. Происходит с Могилевщины.

Virgin Hodegetria

19th century. Wood, oil; 53,2×43,3 cm. The origin from Mahiliou Region.

Божая Маці Трохручыца

XIX ст. Дрэва, алей; 52×42 см. Набыты ў жыхара г. Жлобіна Гомельскай вобл.

Богородица Троеручица

XIX в. Дерево, масло; 52×42 см.
Приобретен у жителя г. Жлобина Гомельской обл.

Virgin of the Tree Hands

19th century. Wood, oil; 52×42 cm.
Purchased from a resident of Zhlobin, Homiel Region.

Божая Маці Трохручыца

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 51,3×41,8 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица Троеручица

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 51,3×41,8 см. Происходит с Могилевщины.

Virgin of the Tree Hands

19th century. Wood, oil; 51,3×41,8 cm. The origin from Mahiliou Region.

Божая Маці Трохручыца

XIX ст. Дрэва, алей; 27×21 см. Паходжанне невядомае.

Богородица Троеручица

XIX в. Дерево, масло; 27×21 см. Происхождение неизвестно.

Virgin of the Tree Hands

19th century. Wood, oil; 27×21 cm. Unknown origin.

Божая Маці Прадвесце

XIX ст. Дрэва, алей; 35,2×24,9 см. Паходзіць з Брэстчыны (?), з калекцыі даследчыка-мастацтвазнаўцы Яўгена Сахуты.

Богородица Знамение

XIX в. Дерево, масло; 35,2×24,9 см.
Происходит с Брестчины (?),
из коллекции исследователя-искусствоведа Евгения Сахуты.

Annunciation to the Blessed Virgin Mary

19th century. Wood, oil; 35,2×24,9 cm.
The origin from Brest Region (?),
the collection of art historian Yauhen Sakhuta.

Божая Маці Пачаеўская

XIX ст. Дрэва, алей; 39,8×29,2 см. Паходзіць з в. Страціва Старадубскага р-на Бранскай вобл. (Расія).

Богородица Почаевская

XIX в. Дерево, масло; 39,8×29,2 см.
Происходит из д. Стратива Стародубского р-на Брянской обл. (Россия).

Our Lady of Pochayiv

19th century. Wood, oil; 39,8×29,2 cm.
The origin from Village of Strativa, Starodub District, Bryansk Region (Russia).

Божая Маці Пачаеўская

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 51,5×43 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица Почаевская

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 51,5×43 см. Происходит с Могилевщины.

Our Lady of Pochayiv

19th — early 20th century. Wood, oil; 51,5×43 cm. The origin from Mahiliou Region.

Мадонна з дзіцем

XIX ст. Дрэва, алей; 35,3×26,6 см. Паходзіць з Магілёўшчыны, з калекцыі даследчыка-мастацтвазнаўцы Яўгена Сахуты.

Мадонна с ребенком

XIX в. Дерево, масло; 35,3×26,6 см.
Происходит с Могилевщины,
из коллекции исследователя-искусствоведа Евгения Сахуты.

Madonna and Child

19th century. Wood, oil; 35,3×26,6 cm.
The origin from Mahiliou Region,
the collection of art historian Yauhen Sakhuta.

Божая Маці з Ісусам Хрыстом

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 50×39,5 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Богородица с Иисусом Христом

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 50×39,5 см. Происходит с Могилевщины.

Virgin Mary with Jesus Christ

19th — early 20th century. Wood oil; 50×39,5 cm. The origin from Mahiliou Region.

Святы Мікалай

Канец XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 48,4×37,5 см. Паходжанне невядомае, набыты ў жыхара г. Мінска.

Святой Николай

Конец XIX — начало XX в. Дерево, масло; 48,4×37,5 см. Происхождение неизвестно, приобретена у жителя г. Минска.

Saint Nicholas

End of 19th — early 20th century. Wood, oil; 48,4×37,5 cm. Unknown origin, purchased from a resident of Minsk.

Святы Мікалай

Пачатак XX ст. Дрэва, алей; 49×38 см. Паходжанне невядомае.

Святой Николай

Начало XX в. Дерево, масло; 49×38 см. Происхождение неизвестно.

Saint Nicholas

Beginning of the 20th century. Wood, oil; 49×38 cm. Unknown origin.

Святы Мікалай

XIX ст. Дрэва, алей; 52×43 см. Паходжанне невядомае.

Святой Николай

Конец XIX — начало XX в. ДеревXIX в. Дерево, масло; 52×43 см. Происхождение неизвестно.

Saint Nicholas

19th century. Wood, oil; 52×43 cm. Unknown origin.

Святы Мікалай

Пачатак XIX ст. Дрэва, алей; 44×36 см. Паходжанне невядомае, набыты ў жыхара г. Мінска.

Святой Николай

Начало XIX в. Дерево, масло; 44×36 см.
Происхождение неизвестно, приобретена у жителя г. Минска.

Saint Nicholas

Beginning of the 19th century. Wood, oil; 44×36 cm.
Unknown origin, purchased from a resident of Minsk.

Святы Мікалай

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 35×28 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Святой Николай

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 35×28 см.
Происходит с Могилевщины.

Saint Nicholas

19th — early 20th century. Wood, oil; 35×28 cm.
The origin from Mahiliou Region.

Святы Мікалай

Канец XIX — пачатак XX ст. Дрэва, тэмпера (?); 34,3×22,1 см. Паходжанне невядомае.

Святой Николай

Конец XIX — начало XX в. Дерево, темпера (?); 34,3×22,1 см. Происхождение неизвестно.

Saint Nicholas

End of the 19th — early 20th century. Wood, tempera (?); 34,3×22,1 cm. Unknown origin.

Святая пакутніца Варвара

Другая палова XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 52×41,7 см. Паступіў з экспедыцыі ў в. Загор’е Барысаўскага р-на Мінскай вобл.

Святая великомученица Варвара

Вторая половина XIX — начало XX в. Дерево, масло; 52×41,7 см. Поступила из экспедиции в д. Загорье Борисовского р-на Минской обл.

Saint Martyr Barbara

Second half of the 19th — early 20th century. Wood, oil; 52×41,7 cm. Came from the expedition to Zahorye village, Barysau District, Minsk Region.

Святая пакутніца Варвара

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 35,5×29 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Святая великомученица Варвара

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 35,5×29 см. Происходит с Могилевщины.

Saint Martyr Barbara

19th — early 20th century. Wood, oil; 35,5×29 cm. The origin from Mahiliou Region.

Святы прарок Ілля

XIX ст. Дрэва, алей; 33,7×26 см. Паходзіць з Магілёўшчыны, з калекцыі даследчыка-мастацтвазнаўцы Яўгена Сахуты.

Святой пророк Илья

XIX в. Дерево, масло; 33,7×26 см.
Происходит с Могилевщины,
из коллекции исследователя-искусствоведа Евгения Сахуты.

Saint Elijah the Prophet

19th century. Wood, oil; 33,7×26 cm.
The origin from Mahiliou Region,
the collection of art historian Yauhen Sakhuta.

Святы Сціліян Пафлагонскі (у народзе — святы Усцініян)

XIX ст. Дрэва, яечная тэмпера; 53×44 см. Паходжанне невядомае.

Святой Стилиан Пафлагонский (в народе — святой Устиниан)

XIX в. Дерево, яичная темпера; 53×44 см.
Происхождение неизвестно.

Saint Stylianos of Paphlagonia", also known as Saint Justinian

19th century. Wood, egg tempera; 53×44 cm.
Unknown origin.

Нараджэнне Божай Маці

XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 43,2×35 см. Паходзіць з Магілёўшчыны.

Рождество Божьей Матери

XIX — начало XX в. Дерево, масло; 43,2×35 см. Происходит с Могилевщины.

Nativity of the Virgin

19th — early 20th century. Wood, oil; 43,2×35 cm. The origin from Mahiliou Region.

Нараджэнне Хрыстова

Канец XIX — пачатак XX ст. Дрэва, алей; 33,8×26,5 см. Паходжанне невядомае.

Рождество Христово

Конец XIX — начало XX в. Дерево, масло; 33,8×26,5 см. Происхождение неизвестно.

Nativity

End of the 19th — early 20th century. Wood,oil; 33,8×26,5 cm. Unknown origin.

Гарытнаў П. «Маці Божая Бялыніцкая»
1891 г. Дрэва, алей; 70×51 см. Паходзіць з Быхаўскага р-на Магілёўскай вобл.

Горитнов П. «Матерь Божья Белыничская»
1891 г. Дерево, масло; 70×51 см.
Происходит из Быховского р-на Могилевской обл.

«Our Lady of Bialynichy» Harytnau P.
1891. Wood, oil; 70×51 cm.
The origin from Bykhau District, Mahiliou Region.

Божая Маці Адзігітрыя

1920–1930-я гг. Шкло, фольга, лакі каляровыя; 35,3×26,6 см.
Паходзіць з Заходняй Беларусі, з калекцыі даследчыка-мастацтвазнаўцы Яўгена Сахуты.

Богородица Одигитрия

1920-1930-е гг. Стекло, фольга, лаки цветные; 35,3×26,6 см.
Происходит из Западной Беларуси,
из коллекции исследователя-искусствоведа Евгения Сахуты.

Virgin Hodegetria

1920–1930s. Glass, foil, colored varnishes; 35,3×26,6 cm.
The origin from Western Belarus,
the collection of art historian Yauhen Sakhuta.

Божая Маці

Другая палова XIX ст.; веткаўская школа (?). Дрэва, алей; 31×27 см. Паходжанне невядомае.

Богородица

Вторая половина XIX в.; ветковская школа (?). Дерево, масло; 31×27 см. Происхождение неизвестно.

Mother of God

Second half of the 19th century; Vietka school (?). Wood, oil; 31×27 cm. Unknown origin.

Спас Пантакратар

XIX ст.; веткаўская школа. Дрэва, яечная тэмпера; 47,5×37 см. Паходжанне невядомае.

Спас Вседержитель

XIX в.; ветковская школа. Дерево, яичная темпера; 47,5×37 см. Происхождение неизвестно.

Christ Pantocrator

19th century; Vietka school. Wood, egg tempera; 47,5×37 cm. Unknown origin.

Божая Маці «Усім смуткуючым радасць»

Канец XVIII ст.; веткаўская школа. Дрэва, алей; 43,5×39,5 см. Набыты ў жыхара г. Мінска.

Богородица «Всех скорбящих радость»

Конец XVIII в.; ветковская школа. Дерево, масло; 43,5×39,5 см. Приобретена у жителя г. Минска.

Mother of God. Consolation of All Who Sorrow

End of the 18th century; Vietka school. Wood, oil; 43,5×39,5 cm. Purchsed from a resident of Minsk.

Ісус у маўчанні

ХХ ст.; веткаўская школа. Дрэва, алей; 17,5×15,5 см. Паходжанне невядомае.

Спас благое молчание

ХХ в.; ветковская школа. Дерево, масло; 17,5×15,5 см. Происхождение неизвестно.

Christ the Blessed Silence

20th century; Vietka school. Wood, oil; 17,5×15,5 cm. Unknown origin.

Святы Мікалай, які адводзіць злое (са святымі на палях: на левым полі святы Дзімітрый і святы Харлампій, на правым — святая Кацярына, святая Васса, святая Наталля)

XVIII–XIX стст.; веткаўская школа. Дрэва, тэмпера (?), пазалота; 44,5×38,7 см.
Паходзіць з Гомельшчыны, з калекцыі даследчыка-мастацтвазнаўцы Яўгена Сахуты.

Святой Никола отвратный (со святыми на полях: на левом поле святой Димитрий и святой Харлампий, на правом — святая Екатерина, святая Васса, святая Наталия)

XVIII–XIX вв.; ветковская школа. Дерево, темпера (?), позолота; 44,5×38,7 см.
Происходит с Гомельщины, из коллекции исследователя-искусствоведа Евгения Сахуты.

Saint Nicholas, Who Takes Away the Evil"; with the saints: on the left — St. Demetrios and St. Charalambos, on the right — St. Catherine, St. Vassa, St. Natalia

17th — 19th century; Vietka school. Wood, tempera (?), gilding; 44,5×38,7 cm.
The origin from Homiel Region, the collection of art historian Yauhen Sakhuta.

Святы Мікалай (у ківоце)

Канец XIX — пачатак XX ст.; веткаўская школа. Дрэва, яечная тэмпера, каляровыя лакі; 67×49×11,5 см. Паходжанне невядомае.

Святой Николай (в киоте)

Конец XIX — начало XX в.; ветковская школа. Дерево, яичная темпера, цветные лаки; 67×49×11,5 см. Происхождение неизвестно.

«Saint Nicholas» in icon case

End of the 19th — early 20th century; Vietka school. Wood, egg tempera, colored varnishes; 67×49x11,5 cm. Unknown origin.

И42 **Іканапісная** спадчына Беларусі XVII — пачатку XX ст. : Помнікі са збору Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь = Иконописное наследие Беларуси XVII — начала XX в. : Памятники из собрания Национального исторического музея Республики Беларусь = Icon-Painting Heritage of Belarus of the 17th — early 20th Centuries : Artifacts from the collection of the National Historical Museum of the Republic of Belarus / укладанне і прадмова Галіны Флікоп-Світы — Мінск : Кнігазбор, 2019. — 84 с. : іл.

ISBN 978-985-7227-23-5.

УДК 75.046.3(476):27-526(083.824)
ББК 25.14(4Беи)

ІКАНАПІСНАЯ СПАДЧЫНА БЕЛАРУСІ
XVII — пачатку XX ст.

Помнікі са збору
Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

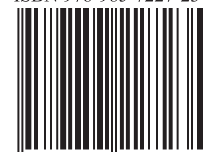
Адказны за выпуск Генадзь Вінярскі
Тэхнічны рэдактар і вёрстка Алег Глекаў
Карэктар Алена Спрытніч

Падпісана да друку 05.12.2019. Фармат 84×90 $^{1}/_{16}$.
Друк афсетны. Папера крэйдавая. Ул.-выд. арк. 3,23. Ум. друк. арк. 7,35.
Наклад 300 ас. Замова № 1218.

ПУП «Кнігазбор».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/377 ад 27.06.2014.
Вул. Я. Лучыны, 38-93, 220112, Мінск.
Тэл./факс (017) 207-62-33,
тэл. (029) 772-19-14, 682-83-86.
E-mail: bkniha@tut.by

Надрукавана ў ПУП «Джи энд Ди».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 2/36 ад 13.01.2014.
Вул. Бурдзейнага, 37-191, 220136, г. Мінск.

ISBN 978-985-7227-23-5